

ЛІТОПИСЕЦЬ

Випуск 14

УДК 34

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол № 5 від 28 грудня 2018 р.)

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Литвинко Р. Д., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри правознавства Житомирського національного агроекологічного університету

Ванун А. А., кандидат історичних наук, доцент кафедри суспільних наук Житомирського національного інституту імені С. П. Корольова

Василенко В. О., доктор історичних наук, доцент, завідувач кафедри історії України Житомирського державного університету імені Івана Франка

Литвинко Р. Д., Ванун А. А. Збірник наукових праць. VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Права людини: історичний вимір і сучасні тенденції (до 70-річчя прийняття Загальної декларації прав людини)» (м. Житомир, 6 грудня 2018 року). Житомир: ДФДІ Івана Франка, 2019. – 348 с.

Адреса організаційного комітету:
10014, м. Житомир, вул. П. Бердічівська, буд.
Ел. пошта: pravovlt.zdu@ukr.net
www.zu.edu.ua

У збірнику представлені доповіді, які були оприлюднені на VI Всеукраїнській науково-практичній конференції «Права людини: історичний вимір і сучасні тенденції (до 70-річчя прийняття Загальної декларації прав людини)», що відбулася у Житомирському державному університеті імені Івана Франка 6 грудня 2018 року.

Розміщені у збірнику доповіді стосуються таких напрямків: «Права людини в процесі українського державотворення», «Конституційний статус людини і громадянина: проблеми захисту», «Причини корупції в Україні, шляхи її подолання», «Політична корупція в сучасній Україні», «Міжнародно-правові механізми та гарантії забезпечення прав і свобод людини», «Реформування українського суспільства в контексті європейської інтеграції».

Розрахована на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, всіх, хто цікавиться проблемами прав людини.

Друкується в авторській редакції

© Колектив авторів, 2019
© Житомирський державний
університет ім. Івана Франка

ЗМІСТ

Гуйван П. Д. Сутність правової визначеності при захисті прав людини	8
Костючков С. К. Забезпечення права людини на екологічно безпечне середовище: міжнародно-правовий аспект	11
Макаренков О. Л., Аганін О. В. Протидія корупції у Національній поліції України в умовах трансформації публічного права відкритого суспільства: стан, ризику та суб'єкти	14
Adamenko V. Corruption effect on human right in Ukraine	17
Коротич Е. А. Международно-правовые механизмы защиты права человека на охрану здоровья	20
Цимбалюк В. С. Окремі конституційно-правові засади модернізації науково-освітньої сфери в контексті євроінтеграції України	22
Повзик Є. В. Особливості отримання згоди потерпілого на укладення угоди про визнання винуватості	25
Воротниченко Н. Ф. Процедура розгляду справ про порушення податкового законодавства: проблеми законодавчого регулювання	28
Канакі А. В. Особливості правового регулювання домашнього насильства в Україні: сексуальне насильство	31
Кайданович Т. М. The right for abortion	33
Леонов М. С. Лібералізм як ідеологія гендерної рівності: причини виникнення та наслідки боротьби за гендерну рівність і сексуальні свободи	39
Чечель А. В. Децентралізація публічного управління як когнітивна основа правових принципів формування місцевих бюджетів	41
Бучинська Т. В. #ЧужихДітейНебуває: новели законодавства щодо сплати аліментів	44
Рудницька О. П. Окремі аспекти адаптації національного законодавства про відпустки працівникам із сімейними обов'язками до європейських стандартів	47
Бібік А. М., Куколенко Д. Конституційно-правовий механізм реалізації міжнародного захисту прав людини в Україні	51
Войтович Н. Ф. Забезпечення прав і свобод людини під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій	54
Бондарчук Н. В., Бугайчук А. Ю. Проблеми правового статусу медіатора	58
Магась-Демидас Ю. І. Маніфест 17 жовтня 1905 року як підґрунтя демократизації суспільства та розвитку прав людини в Російській імперії	61
Кондратюк С. В. Право на освіту у Російській імперії на зламі століть та його реалізація на прикладі Волинської губернії	63
Гордійчук М. В. Причинний комплекс виникнення та існування корупції в Україні	66
Вавринчук М. П., Міхалець А. В. Голодомор як специфічний інструмент тоталітарного режиму та порушення прав людини	69
Проценко Л. Й. Захист прав людини в адміністративному судочинстві	73
Москалевич Г. Н. Соблюдение прав и свобод человека при осуществлении оперативно-розыскной деятельности	76
Василенко Л. П. Прогалини законодавства щодо відшкодування шкоди завданої посадовими особами органів державної влади	79

Список використаних джерел та літератури:

1. Магрело М. Концепт «законних очікувань» і принцип юридичної визначеності: причинно-наслідковий чи симбіотичний зв'язок? Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. 2013. № 3. С. 127–135.
2. Тагам А. Право Європейського Союзу; [пер. з англ.]. К. : Абрис, 1998. 424 с.
3. Погребняк С. П. Вимоги до нормативно-правових актів, які впливають з принципу правової визначеності. Вісник АПНУ. 2005. № 3 (42). С. 42–53.
4. Рішення ЄСПЛ від 24 липня 2003 року у справі «Рябих проти Російської Федерації» (заява № 52854/99). URL: <http://www.echr.ru/documents/doc/new/003.htm>.
5. Рішення ЄСПЛ від 28 жовтня 1999 року у справі «Брумареску проти Румунії», (заява № N 28342/95). URL: <http://eurocourt.in.ua/Article.asp?Aidx=307>
6. Доповідь № 512/2009 Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеційської комісії) «Верховенство права», Доповідь, схвалена Венеційською Комісією на 86му пленарному засіданні (Венеція, 25–26 березня 2011 року), URL: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2011\)003rev-ukr](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2011)003rev-ukr)
7. Рішення ЄСПЛ від 28 березня 2000 року у справі «Барановський проти Польщі» (Baranowski v. Poland), заява № 28358/95, URL: <https://www.legal-tools.org/doc/30bd1a/pdf/>.
8. Рішення ЄСПЛ від 15 листопада 1996 року у справі «Доменічіні проти Італії» (Domenichini v. Italy), заява № 15943/90 URL: <http://www.refworld.org/docid/3ae6bd810.html>
9. Справа № 554/2104/17. Архів Октябрського районного у м. Полтаві суду за 2017 рік.

Костючков Сергій Карпович
кандидат політичних наук, доцент,
Херсонський державний університет

Забезпечення права людини на екологічно безпечне середовище: міжнародно-правовий аспект

Активізація доктринальної розробки і практичного втілення в реальність трансформованої світоглядної системи координат у процесі взаємних зусиль усіх практично акторів світової спільноти в сфері глобальної екологічної безпеки є характерною для другої половини ХХ – початку ХХІ століть. Тема екологічної безпеки в умовах сучасності видається безумовно актуальною зважаючи на її загальноцивілізаційну значущість, що підтверджується динамічно зростаючою увагою до проблеми екобезпеки в наукових дослідженнях, зокрема – у сфері правової науки. Стратегема екологічного мислення формує в суспільній свідомості розуміння того, що екологічна безпека є ключовим сегментом як національної, так і міжнародної безпеки. При цьому вирішальна роль належить міжнародному праву, цілі й принципи якого, будучи орієнтованими на загальнолюдські цінності, захищають превалюючий у сучасних умовах інтерес – універсальний інтерес виживання. Вперше в історії цивілізації складається ситуація, від подальшого розвитку якої залежить, наскільки картина майбутнього світоблаштування в суспільній правовій свідомості буде обґрунтованою в екологічному сенсі.

На нашу думку, «людство повинно звернутись до вічних духовних цінностей, усвідомити себе органічною частиною природи та елементом Космосу, сформулювати екологічну і космічну свідомість для того, щоб вийти із лабет глобальних протиріч, запобігти моральній деградації, уникнути самознищення. Розум як автокаталітичний продукт людської природи не має вже домінуючого значення, акцент зміщується на духовність, яка розглядається не тільки як сутнісна сила людини, але як важливий цивілізаційний потенціал, необхідний для рішення не тільки актуальних, але й прогнозовано прийдешніх проблем глобального масштабу» [1, с. 14].

У просторі юридичної науки активно здійснюється продукування загальноправових концепцій та понять, які в перспективі інтегруються в різні галузі права. Ініційовані юридичною наукою глобальні, регіональні та локальні екологічні проблеми загальновідомі, в той же час продуктивні способи їх вирішення постають шуканими об'єктами інтенсивного наукового пошуку. Відтак, оформлення міжнародної системи екологічної безпеки, доктринальною базою якої слугуватимуть внутрішньо-державних та міжнародних постійно діючих юридичних умов і правил, обумовлено їх розробкою та реалізацією або державою, або інституціонально фіксованою групою держав, піддержавними утвореннями. В міжнародній юридичній практиці поняття «екологічна безпека» знаходить місце в багатьох сучасних нормативно-правових актах, однак детермінація екологічної безпеки у кожному конкретному юридичному документі має власні специфічні відмінності, нюансовані до найтоншого відтінку сенсу.

Проблема екологічної безпеки в умовах сучасності провокує есхатологічні мотиви в футурологічній риторичі: національні та міжнародні проекти несуть на собі відбиток асиметричного напечення, за якого максимальні зусилля дають мінімальні результати. С обгрунтовані побоювання того, що проекти такого роду в недалекому майбутньому продемонструють власну безідейність, оскільки оточуюче середовище втрапить сенс як простір для фізичного існування людства. В той же час міжнародні акти дають можливість налаштувати світову спільноту на розуміння проблем екологічної безпеки в різних її аспектах, фіксуючи базові положення, що впливають на моральне ставлення людства до екобезпеки, створюючи політичні умови та правову базу для розвитку, оптимізації та актуалізації національного законодавства в окремо взятій державі. В переліку таких міжнародних документів – Універсальний кодекс екологічно коректної поведінки, прийнятий на громадському симпозиумі в місті Бангкок (Таїланд) у 1960 р., що закликає переглянути цілі життя та існування людства; Стокгольмська декларація ООН 1972 р.; Всесвітня хартія природи 1982 р.; Всесвітня стратегія охорони природи 1980 р. (підготовлена в рамках Міжнародного союзу охорони природи та природних ресурсів), якою було намічено систему довгострокових екологічно безпечних дій, необхідних для стійкого розвитку країн світу, а також інші резолюції міжнародних організацій.

У доповіді Всесвітньої комісії з питань оточуючого середовища (Брутландська доповідь 1987 р.) наголошується на тому, що визначення безпеки в її традиційному розумінні – як політична й військова загроза національному суверенітетові – має бути розширено за рахунок включення в нього негативного впливу екологічних чинників на всіх рівнях: локальному, регіональному, національному та глобальному. Концепція екологічної безпеки передбачає корегування / зміну сформованих історично підходів до питань охорони оточуючого середовища; вона має формувати умови для безпеки. в екологічному контексті, всіх держав на планеті. Ключовим аспектом концепції

екологічної безпеки можна вважати запобігання екологічним катастрофам (мінімізацію впливу причин, що їх викликають); в широкому розумінні концепція встановлює свого роду семіотичний місток між охороною оточуючого середовища, як процесом, що забезпечує, та глобальною екологічною безпекою, як таким, що забезпечується, явищем. У юридичному сенсі принцип екологічної безпеки передбачає зобов'язання держав виконувати свої функції таким чином, щоб мінімізувати (в ідеалі – виключити) шкоду екологічній сфері на всіх рівнях – від локального до глобального [2].

Планетарна важливість проблематики екологічної безпеки суттєво впливає на формування міжнародного правового простору, діючими проявами якого є, зокрема, моніторинг оточуючого середовища. Під моніторингом розуміється вимірювання фізичних, хімічних та біологічних змінних протягом часу, зазвичай – тривалих часових періодів для отримання даних про будь-які можливі зміни, а також про швидкість такого роду змін на контрольованому просторі з метою розуміння наявного стану оточуючого середовища та прогнозування будь-яких, навіть незначних змін. Особливої уваги заслуговує проектування бізнес-моделі для моніторингу оточуючого середовища з використанням швидкого MCDS (Багатокрітеріальне рішення підтримки), як дієвого інструмента підтримки інновацій в галузі охорони оточуючого середовища та забезпечення екологічної безпеки. За наявності достовірних даних навіть незначні ознаки вірогідної майбутньої небезпеки можна ідентифікувати за допомогою моніторингу, своєчасно та адекватно оцінюючи поточні події в екосфері. Сучасні дослідники (Т. Ескелінен, Т. Ресенен, У. Сантті, А. Хаппонен, М. Кайянус) зауважують, що відкриті для суспільства дані про оточуюче середовище сприяють прийняттю рішень і підтримці так званих «відкритих політичних моделей» [3].

В умовах сучасного світооблаштування розробка комплексної системи правового забезпечення екологічної безпеки господарської або іншої діяльності є безумовно актуальною та має стати пріоритетним перспективним трендом екологічної законотворчості, а також юридичної науки та практики правозастосування. Відповідно, загострюється проблематика дослідження різновекторних зв'язків між діяльністю людини як «хазяїна природи», майже завжди – контрпродуктивною та необхідністю поширення достовірної інформації щодо наукових досягнень у сфері пошуків шляхів оптимізації функціонування системи «Людина (природокористувач і суб'єкт правовідносин) – Суспільство (продуцент права й простір правовідносин) – Природа (суб'єкт права, що має власну внутрішню цінність)».

У якості підсумку слід зауважити, що:

1) становлення міжнародної системи екологічної безпеки, змістове підґрунтя якої складає комплекс національних і міжнародних постійно діючих юридичних умов та вимог, які продукуються та реалізуються державою /об'єднанням держав, є процесом перспективним, важко прогнозованим і залежним від певного комплексу чинників;

2) навіть побіжний аналіз міжнародного природоохоронного законодавства дає підстави для твердження про те, що поняття «екологічна безпека» знаходить місце в багатьох сучасних нормативних і правових актах;

3) фіксація поняття «екологічна безпека» в кожному конкретному юридичному документі має свої специфічні особливості, а інколи навіть цілком викривлює вихідний сенс вказаного поняття;

4) з урахуванням сформованого в міжнародному правовому просторі принципа

екологічної безпеки необхідним бачиться уніфікований міжнародно-правовий документ, у якому були б чітко зафіксовані галузеві принципи охорони оточуючого середовища, в першу чергу – принцип екологічної безпеки, дотримання якого має забезпечувати право людини на життя в екологічно безпечному середовищі.

Список використаних джерел та літератури:

1. Костючков С. К. Формирование механизма адаптации человека, как биосоциальной системы: образовательно-философская интерпретация / С. К. Костючков, Э. А. Пронин, И. Лепницкий // Социально-гуманитарные исследования и технологии. – 2014. – № 3 (8). – С. 12–18.
2. Развитие и международное экономическое сотрудничество: проблемы окружающей среды. Доклад Всемирной комиссии по вопросам окружающей среды и развития // ООН. Генеральная ассамблея. 4.09.198. URL: <http://www.un.org/ru/ga/pdf/brundtland.pdf>.
3. Eskelinen T. Designing a Business Model for Environmental Monitoring Services Using Fast MCDS Innovation Support Tools / T. Eskelinen, T. Räsänen, Ull. Santti, A. Happonen, M. a Kajanus // Technology Innovation Management Review. – 2017. – November, Vol. 7, Issue 11. – PP. 36-46.

Макаренков Олексій Леонідович
кандидат юридичних наук, доцент,
Запорізький національний університет
Аганін Олександр В'ячеславович
магістр,
Запорізький національний університет

Протидія корупції у Національній поліції України в умовах трансформацій публічного права відкритого суспільства: стан, ризики та суб'єкти

Поширення корупційних практик зумовлює суттєву дисфункцію державної влади, нівелюючи її інституційне значення. Корупційна враженість більшості ланок апарату держави підживлює правовий нігілізм, політичний популізм, профанацію, імітацію соціальної значущості діяльності органів державної влади [1, с. 63], що зумовлює несприйняття суспільством прогресивних ідей, тобто його закритість, зокрема вразливість публічно-правових відносин у сфері національної безпеки. Національна поліція базовий правоохоронний орган, що як стає об'єктом, так й суб'єктом впливу у відносинах підтримання стандартів доброчесності, виключення деструктивного впливу під час власної професійної діяльності. Часто ця структура виявляється чи не єдиною дієвою правоохоронною силою, у т. ч. в сфері антикорупційного правозастосування, що здатна хоча б реєструвати факти неправомірного впливу на публічну владу. Саме тому актуально розкрити проблеми антикорупційної ефективності функціонального та організаційного устрою національної поліції як підрозділу Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС), а, особливо, якщо врахувати активну увагу вчених до цих питань, а саме: С. М. Івасенко розкрив питання організаційно-управлінського аспекту запобігання та протидія корупції в правоохоронних органах; О. Г. Шило, Л. М. Лобойко і Н. В. Глинська –